

Sygn. akt III CZP 42/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa K. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko D. B.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 grudnia 2014 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Ł.
postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2014 r.,

"Czy w odniesieniu do roszczeń szkoły wyższej przeciwko byłemu studentowi z tytułu niezapłaconego czesnego znajduje zastosowanie dwuletni termin przedawnienia z art. 751 pkt 2 k.c. czy też dziesięcioletni przewidziany w przepisie art. 118 k.c.?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. oddalił powództwo o zasądzenie 3121 zł z tytułu czesnego za naukę w niepaństwowej wyższej szkole.

Sąd ustalił, że pozwany na podstawie umowy zawartej z Wyższą Szkołą [...] w Ł. w dniu 27 września 2000 r. był zobowiązany do zapłacenia czesnego w wysokości 3480 zł za rok akademicki, rozłożonego studentom I, II i III roku na dwanaście, a IV roku na sześć rat po 290 zł każda. Na przełomie lutego i marca 2005 r. pozwany przestał, informując o tym telefonicznie uczelnię, chodzić na zajęcia i płacić czesne. Decyzją dziekana z dnia 26 października 2005 r. został skreślony w roku akademickim 2004/2005 z listy studentów II roku IV semestru z powodu niezłożenia indeksu i karty egzaminacyjnej w określonym terminie oraz zaległości z tytułu czesnego.

Akademia [...] w Ł. (wcześniej Wyższa Szkoła [...] w Ł.) jest uczelnią niepubliczną działającą na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.; dalej „p.s.w.”) oraz statutu. W dniu 26 kwietnia 2012 r. Akademia przeniosła na powódkę – na podstawie umowy cesji – wierzytelności z tytułu opłat za świadczone usługi edukacyjne, w tym m.in. wierzytelność przysługującą jej w stosunku do pozwanego w wysokości 1650 zł. Cesjonariusz powiadomił pozwanego o przelewie w dniu 10 maja 2012 r. i wezwał go do zapłaty 3 037,99 zł.

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo z powodu przedawnienia roszczenia. Odnosząc się do kontrowersji między stronami dotyczącej terminu przedawnienia dochodzonego roszczenia, podzielił stanowisko pozwanego, że uległo ono przedawnieniu przewidzianemu w art. 751 pkt 2 k.c. Sąd wykluczył zastosowanie na podstawie art. 118 k.c. trzyletniego terminu przedawnienia; roszczenie o zapłatę czesnego nie jest – ze względu na postanowienie zawarte w art. 106 p.s.w. – roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej, nie ma ono również charakteru roszczenia o świadczenie okresowe.

Sąd Okręgowy w Ł., rozpoznając apelację powoda, przedstawił – na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. – przytoczone na wstępie zagadnienie prawne.

Podkreślił, że kwestia, czy dochodzone roszczenie podlega przedawnieniu z upływem terminu przewidzianego w art. 118 k.c. czy w art. 751 pkt 2 k.c. zależy od charakteru prawnego umowy z dnia 27 września 2000 r. W ocenie Sądu, nie ma jednak jednoznacznych podstaw do przyjęcia, że w myśl art. 160 ust. 3 p.s.w. jest ona umową nazwaną. Wątpliwości budzi także zakwalifikowanie jej jako umowy o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Po przedstawieniu przez Sąd drugiej instancji przytoczonego zagadnienia prawnego nastąpiła zmiana stanu prawnego; z dniem 1 października 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198 – dalej: „u.z.p.s.w.” lub „ustawa nowelizująca”), mocą której w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym dodano artykuł 160a. Zgodnie z tym przepisem warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5 oraz opłat za usługi edukacyjne, przewidzianych w art. 99 ust. 1 pkt 1-6, a także wysokość tych opłat określa umowa między uczelnią a studentem lub osobą przyjętą na studia, zawarta w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Zgodnie z ust. 7 omawianego przepisu roszczenia wynikające z umowy przedawniają się z upływem trzech lat. Ponadto w art. 32 u.z.p.s.w. przewidziano, że do umów w sprawie warunków odpłatności za studia lub usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 p.s.w., zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, stosuje się art. 160 ust. 7 p.s.w.

Przepis art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia obejmującego opłaty za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1-6 p.s.w., jest więc przepisem ściśle związanym z przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniem prawnym, dotyczącym przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat za zajęcia dydaktyczne wynikających z umowy zawartej między uczelnią i studentem. Ocena, czy art. 160a ust. 7 p.s.w. określa termin przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda na podstawie umowy zawartej pod rządem ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm. –

dalej: „u.s.w.”) zależy od wykładni art. 32 u.z.p.s.w., normującego kwestie intertemporalne.

Powód podniósł, że art. 160a ust. 7 p.s.w. ma zastosowanie tylko do umów zawartych w okresie obowiązywania Prawo o szkolnictwie wyższym, a zatem nie dotyczy umów podlegających przepisom o szkolnictwie wyższym. Poddał również w wątpliwość, czy wymieniony przepis ma zastosowanie tylko do roszczeń nieprzedawnionych w chwili wszczęcia postępowania sądowego zmierzającego do ich realizacji, czy też do powstałych dopiero po wejściu w życie ustawy nowelizującej, a w związku z tym czy ma skutek retroaktywny, a zatem dotyczy wszelkich roszczeń powstałych na podstawie umów obejmujących opłaty za usługi edukacyjne. Powód zakwestionował także zgodność art. 32 u.z.p.s.w. z Konstytucją.

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Z oczywistych względów Sąd Okręgowy nie mógł odnieść się do oceny znaczenia i skutków wynikających z przepisów ustawy nowelizującej, która została uchwalona i weszła w życie już po przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego. Zmiana stanu prawnego, będącego podłożem poważnych wątpliwości powziętych przez sąd drugiej instancji przy rozpatrywaniu apelacji (zażalenia), dokonana po wydaniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia, uzasadnia odmowę podjęcia uchwały (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1997 r., II UR 1/97, OSNAPUS 1997, nr 16, poz. 294 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2000 r., III CZP 63/08, OSNC 2000, nr 12, poz. 221).

Wniosek ten wynika z charakteru instytucji pytań prawnych przewidzianej w art. 390 § 1 k.p.c.; uchwała Sądu Najwyższego wiąże sąd orzekający, co jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Z tych względów wykładnia przepisu art. 390 § 1 k.p.c. powinna być dokonana w sposób najbardziej ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub utylitarnym (por. m.in.

uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 106/09, nie publ.). W razie więc zmiany stanu prawnego będącego podłożem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego – mającego bezpośrednio zastosowanie do jego rozwiązania lub mogącego mieć znaczenie dla sposobu interpretacji przepisów obowiązujących wcześniej, których dotyczy przedstawione zagadnienie prawne - wykładni nowych regulacji prawnych i oceny ich znaczenia dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego powinien dokonać w pierwszej kolejności sąd drugiej instancji. W przeciwnym razie, skutkiem rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy po zmianie stanu prawnego mogącego mieć znaczenie dla jego rozwiązania, byłoby narzucenie sądowi drugiej instancji w danej sprawie określonej wykładni nowych przepisów, co do których sąd ten nie wyraził żadnego stanowiska. Niewątpliwie prowadziłyby do nieuzasadnionego rozszerzenia wyłomu, jaką instytucja pytań prawnych czyni w odniesieniu do zasady podlegania sędziów tylko Konstytucji i ustawom.

Nie kwestionując potrzeby wyjaśnienia przedstawionych przez powoda wątpliwości dotyczących wykładni art. 32 u.z.p.s.w., nie mogą one samodzielnie uzasadniać rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego. Przyczyną podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy nie są wątpliwości stron dotyczące sposobu wykładni nowo uchwalonych przepisów, lecz jedynie poważne wątpliwości prawne powzięte przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Sąd Najwyższy nie może przy tym ani domniemywać, ani antycypować ewentualnych problemów interpretacyjnych nowych rozwiązań prawnych przez sąd drugiej instancji, który przedstawił zagadnienie prawne. Również z tych przyczyn to sąd drugiej instancji powinien, w razie przyjęcia, że art. 160a ust. 1 p.s.w. w zw. z art. 32 u.z.p.s.w. ma zastosowanie do dochodzonego roszczenia, rozważyć potrzebę skierowania na podstawie art. 193 Konstytucji stosownego pytania do Trybunału Konstytucyjnego, o co wniósł powód w postępowaniu przed Sądem Najwyższym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 r., III CZP 63/08, BSN 2008, nr 7).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały (art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.).